

קידושין עט

משה שווערד

1. בית הבחירה למאירי מסכת קידושין דף עח עמוד ב

המשנה החמישית והכונה בה לבאר ענין החלק החמישי והוא שאמר מי שנתן רשות לשלוחו לקדש את בתו והלך הוא וקדשה אם שלו קדמו קדושי קדושין אם של שלוחו קדמו קדושי קדושין אין ידוע שניהם נותנין גט ואם רצו אחד נותן גט ואחד כונס ר"ל נערה או קטנה והלך הוא וקדשה ר"ל שקבל קדושין בשבילה אם שלו קדמו קדושי קדושין שכשקבל קדושיה הוא מבטל שליחותו של שליח ואע"פ שלא בטלו בפירוש הרי הוא בטל מאליו שכבר נעשית מקודשת בשעה שהשליח מקבל קדושיה ואין לקדושי השליח מקום לחול ויראה לי שאפילו מת אותו שקבל אביה את הקדושין מיד ואחר כך קבל השליח קדושיה שאף זה אינו כלום שכבר נתבטל שליחותו והרי הוא כמקדש שלא ברשות אביה ...

2. ספר דבר יעקב

א] ואם רצו אחד נותן גט ואחד כונס - המהר"ט ומהר"י בירב מקשים מאי קמ"ל. מהר"י בירב מתרץ דהכא קמ"ל דזה שירצה לכונסה, כונסה ללא קידושין. והמהר"י בירב מביא דשיטת ר' ירוחם שבעי קידושין, וכ"פ הרמ"א [סימן לו-ז]. וקשה מה סברת מהר"י בירב שכונסה ללא קידושין, הרי היא רק ספק מקודשת. המהר"ט מתרץ דקמ"ל דלא כופין לשום אחד מהם לגרש, ורק אם האחד הסכים מרצונו לגרש השני כונס. עוד תירץ מהר"ט דקמ"ל שלא חיישינן שיצא קול דמקודשת לשני ויאמרו שזה שכנס הוי מחזיר גרושתו לאחר שנתקדשה לאחר.

3. תוספות מסכת קידושין דף עט עמוד א

קידשה אביה בדרך כו' וקידשה עצמה וכו' - וא"ת אמאי איפליגו רב ושמואל בכה"ג נפלגו בקידשה אביה גרידא כמה דפירש דפליגי בקידשה אביה ואחר כך קידשה היא עצמה וי"ל דודאי לא פליגי בקידשה אביה לחוד דבהיא מודה שמואל דאינה מקודשת דאמינן העמד אשה אחזקת פנויה כמו שהיתה קודם שקידשה והרי היא בוגרת לפנינו ואין קידושי האב קידושין אבל עתה שקדשה אף היא עצמה ליכא חזקה דפנויה דממה נפשך אשת איש היא או משום קידושי אביה או משום קידושי דידה וליכא האי סברא ומשום הכי פליגי שמואל.

4. תוספות הרא"ש מסכת קידושין דף עט עמוד א

קדשה אביה בעיר וקדשה עצמה בדרך. וא"ת אמאי לא פליגי בקדשה אביה לבד ביומא דמשלם שית לרב הרי היא בוגרת לפנינו וקדושי דאב לא הוו קדושין ולשמואל מספקא לי' וי"ל דבכי האי גונא הוה מודה שמואל כיון דאיכא תרתי לריעותא דאוקמה בחזקת פנויה והרי היא בוגרת לפניך, כמו גבי מקוה וחבית דתלמודא מדמי להו להדדי דפריך מינייהו לשמואל ומשני התם איכא תרתי לריעותא הכא חדא הוא דאיכא לריעותא משמע דאי איכא תרתי לריעותא בבוגרת היינו מבטלין קידושי האב, להכי נקט קדשה אביה בעיר וקדשה עצמה בדרך דממה נפשך מקודשת היא או בשל אב או בשל עצמה וליכא למימר אוקמה בחזקת פנויה משל אב דאין זו חזקה כיון שבטלה חזקת פנויה שלה, ודקדק ה"ר אלחנן לפי פי' זה דוקא מיירי שקדשה אביה תחלה אבל אם קדשה היא עצמה תחלה דאז אפשר שלא חלו לא זה ולא זה דשמה היא קדשה עצמה כשהיא נערה ואביה קדשה כשהיא בוגרת הוה אמינא אוקמה בחזקת שהיא פנוייה.

5. תוספות מסכת קידושין דף עט עמוד א

[אילימא בתוך ששה וכו' - מתוך פי' רש"י משמע דבדקוה בתוך ו' ומצאוה בוגרת ומש"ה פריך בהא לימא וכו' ואין נראה דלעולם לא תמהר לבגור תוך ו' אלא מיירי דבאה לפנינו אחר ששה ול"ג השתא הוא דבגרה, ת"י].

ה) תד"ה אילימא וכו' ואין נראה דלעולם לא תמהר לבגור תוך ו' אלא מיירי דבאה לפנינו אחר ששה וכו' - לפי שיטת רש"י [וכ"כ הריטב"א] אם תביא סימני בגרות תוך ו' הוי בגרת, וקושית הגמ' דאם מצאנו תוך ו' סימני בגרות, אין להסתפק שהיתה בגרת קודם אלא היא בחזקת נערות עד

שיודע לנו שיש לה סימני בגרות ואז תולים בהשתא הוא דבגרה.

ולפי תוס' אם מצאנו סימני בגרות תוך ו' אינה בגרת, וכאן מיירי שהביאה סימני בגרות לאחר ו' חדשים, ומקשה הגמ' אם הקידושין היו תוך השישה חדשים ודאי אינה מקודשת. ולפי תוס' ל"ג השתא הוא דבגרה דאין הקושיה מצד שיש לתלות שעכשיו בגרה אלא מצד שתוך ו' חדשים א"א יתהיה בגרת.

הפנ"י מקשה לפי התוס' למה מהני סימני בגרות, הרי תמיד אינה בגרת אלא ו' חדשים לאחר נערות אף אם תביא סימני בגרות מקודם. ומזה הפנ"י מביא ראיה לרש"י שמהני סימני בגרות לעשותה בגרת תוך ו' לנערות.

הרמב"ן והריטב"א [גדה מז.]. כתבו שמהני סימני בגרות היכא דלא קיימא מעיקרא אסימני נערות, כלומר לא נודע מתי החלו סימני נערות וא"כ א"א לדעת מתי עברו ו' חדשים ואז מהני סימני בגרות לעשותה בגרת.

7. חדושי רע"א על קידושין דף עט/א

תוס' ד"ה ושמואל מ"ש ממקוה וכו' וא"ת לרב נמי תקשה וכו' ונ"ל ליישב דשורש פלוגתייהו דרב ושמואל אי חזקה השתא במקום דליכא חזקה דמעיקרא מקרי חזקה, דרב ס"ל דמקרי חזקה אלא במקום דאיכא חזקה דמעיקרא כמו בנגעים וכדומה אמרינן בהיפוך השתא הוא דאתרע ונשתנה. אבל ביומא דמשלם שית ליכא חזקה דקטנות כיון דבו ביום עשוי להשתנות. בזה ס"ל לרב דאזלינן בתר חזקה השתא, ושמואל סבר דחזקה השתא לא מקרי חזקה כלל, ולפ"ז לרב ניחא ההיא דמקוה, דלגבי חזקת שלימות דמקוה איכא חזקת טומאה, והוי חזקה לגבי חזקה ושוב אזלינן בתר חזקה השתא ואמרינן דודאי חסר למפרע, אבל לשמואל דחזקה השתא ליכא חזקה יקשה, ומשנינן דמכל מקום בסיועת חזקת טמא אזלינן בתרה דהוי תרתי לריעותא ודוק. (ועי' שו"ת סי' קל"א).

והגמ' להלן מבארת שבמקוה תולים שהיה חסר
 כיון דאיכא תרתי נגד חדא, חזקת טמא וחזקה
 דהשתא נגד חזקה דמעיקרא של המקוה, ומשם יש
 לכאורה ראייה שמהני חזקה דהשתא. ומבאר הש"ש
 שלפי שמואל שלית ליה חזקה דהשתא, הא דכהני
 לגבי מקוה הא דהשתא נמצא חסר לפנינו, אינו
 מדין חזקה אלא שהא דנמצא חסר לפנינו עושה
 ריעותא בחזקה דמעיקרא של המקוה, ולכן אזלינן
 בתר חזקה דמעיקרא של האדם הטמא שהווי חזקה
 ללא ריעותא. ולפי רב ההסבר הוא כפשוטו, שהחזקה
 דמעיקרא של המקוה והחזקה דמעיקרא של הטמא
 מבטלות זו את זו, ולכן נשאר רק חזקה דהשתא
 להכריע שהמקוה היה חסר כמו שהוא השתא לפנינו.
 אבל הש"ש מביא שהתוס' [להלן ע"ב ובנדה
 ב:] כתבו שהטעם של רב משום שדרך סימנים לבא
 בבוקר, משמע שאילולא שהיה רוב לתלות שבאו
 בבוקר היה נשאר ספק ולא אזלינן בתר חזקה
 דהשתא. [עיי' להלן ע"ב שרש"י חולק].

ששה רב אמר הרי היא בוגרת לפנינו מדהשתא
 בוגרת בצפרא נמי בוגרת ושמואל אמר השתא
 הוא דאייתי סימנים – כתב רע"א [תשובה סימן ז
 ד"ה ומדי] שרב ושמואל נחלקו האם אזלינן בתר
 חזקה דהשתא [היכא דליכא חזקה דמעיקרא], וכן
 מבואר בעליות דר' יונה [ב"ב קנג:].
 השב שמעתתא [ג-טז] חקר האם אזלינן בתר
 חזקה דהשתא היכא דליכא חזקה למפרע, וכתב
 שלכאורה נחלקו בזה רב ושמואל, וקיי"ל כרב
 שמהני חזקה דהשתא.
 וכל היכא דאיכא חזקה למפרע היא עדיפה על
 חזקה דהשתא, אבל הכא במישלם שית אין לה
 חזקת נערות כיון שהיא עומדת להשתנות [כמש"כ
 רש"י]. ולכן סובר רב דאזלינן בתר חזקה דהשתא,
 וכמו שעכשיו היא בוגרת כן יש לתלות שהיתה
 בוגרת למפרע.

9. חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף עט עמוד א

ורמינן חבית אמקוה. פירוש דקס"ד דהא דחבית רבנן היא ומאי שנא התם גבי מקוה דמשוינן לה ודאי חסר למפרע ומאי שנא
 הכא גבי חבית דמשוינן לה ספק חומץ למפרע. ופרקינן מאן תנא חבית ספיקא הוה רבי שמעון דלגבי מקוה נמי ספיקא משוי לה
 דתניא מקוה שנמדד וכו'. אבל לרבנן ודאי חומץ משוינן ליה כי השתא דומיא דמקוה ופירותיו טבליים ודאי למפרע.
 והשתא דאמרינן הכי מסתברא דלית הילכתא כההיא מתניתא דחבית, דהא אוקימנא כרבי שמעון ואנן כרבנן דמקוה קיימא לן
 והוא הדין גבי חבית דהא כי הדדי גינהו, ומן התימא הגדול על הרמב"ם ז"ל שפסק במקוה (פ"י מהלכות מקואות ה"ו) כרבנן,
 ובחבית (פ"ה מהלכות תרומות הכ"ד) כרבי שמעון, ואפשר שהזקיקו לרב ז"ל לומר כן משום דהתם בפרק המוכר פירות
 איפליגו רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי בפירושא דההיא מתניתא דחבית במאי דקתני כל שלשה ימים ודאי וכדכתבינא לעיל.
 דאלמא הלכתא כההיא מתניתא, (וא"כ) [ואכת'י] אמאי מקשינן הכא לשמואל מחבית ומקוה דרבנן, לימא אנא דאמרי כרבי
 שמעון דהלכתא כותיה, ותו דאם כן במקוה נמי הוה ליה למרן ז"ל למיפסק כרבנן דמאן פלגינהו ואמאי נקט חוטרא בתרי רישיה,
 אלא ודאי הלכתא כרבנן בתרוייהו, ומאי דאיפלגו רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי התם בפירושא דמתניתא דחבית, לאו משום
 דהלכתא כותיה בספיקו, אלא למיגמר מינה מאי דסבירא ליה בדינא דטעמיה חמרא וריחיה חלא אי הוה חלא או חמרא, דבהא לא
 איפליגו רבנן עליה ושפיר מצינן למיגמר מיניה האי דינא מכלל מימריה, ודכוותה בתלמודא טובא כנ"ל.

10. ספר שערים מצויינים בהלכה

ורמינן חבית אמקוה, מ"ש דהכא ודאי, ומ"ש דהכא ספק. פי' קס"ד האי חבית דרבנן היא, ומ"ש גבי מקוה דמחזקינן ליה לודאי חסר למפרע, ומ"ש הכא גבי חבית דמשוינן לה ספק חומץ למפרע. והקשה הריטב"א, תימה גדול על הרמב"ם שפסק במקוה (מקואות פ"י ה"ו) כרבנן, ובחבית (תרומות פ"ה הכ"ד) פסק כר"ש, וכן הקשה הרשב"א במס' נדה (ב:), וכתב הריטב"א דאפשר משום דהתם במס' כ"ב (צו.) איפליגו ר' יוחנן וריב"ל בפירושא דהאי מתניתא דחבית, במאי דקתני כל שלשה

ימים ודאי, דאלמא הלכתא כהיא מתניתא [וכ"כ הכס"מ שם], ועדיין קשה דא"כ במקוה נמי הו"ל להרמב"ם לפסוק כרבנן, ואמאי נקט חוטרא בתרי ראשי אלא ודאי הלכתא כרבנן בתרוייהו, וצל"ע דלסברא זו נדהלכתא כהיא מתניתא] הו"ל לפסוק במקוה נמי כר"ש. שוב ראיתי דהריטב"א במס' נדה (שם ד"ה מאן) פסק בשניהם כר"ש משום האי סברא, ולפ"ז איכא סתירה בדברי הריטב"א. ועי' במשנה למלך (מקואות שם ה"ז ד"ה כתבו התוס') שכתב, דהרמב"ם פסק כהאב"א במס' נדה שם, דקי"ל הלכה כלישנא בתרא, ולישנא בתרא דברייתא דחבית אחיא אף כרבנן. ואב"א חוזר בו ממאי דקאמר מעיקרא מאן תנא חבית ר"ש היא, ועי"ש שכתב דהרשב"א שהקשה סתירת הרמב"ם לא ס"ל הכי. ובשב שמעתתא (ש"ג פ"ב) כתב, דהרמב"ם (מקואות שם) שכתב בין ברה"ר בין ברה"י טמאות, היינו שטמאות מספק ברה"ר, ולשון טמאות אינו מורה דוקא ודאי טומאה, וכן משמע מרש"י במס' נדה (שם ד"ה טומאה) בקושית הגמ' מדקתני ברה"ר טמאות, אלמא כודאי משוי ליה, וא"כ לבתר דמשני ליה דלא ילפינן סוף טומאה מתחילתו, וא"כ בסוף טומאה ראוי להיות ברה"ר טומאה, ואיכא למימר דטמאות ברה"ר היינו מספק. וע"ע בישוב דברי הרמב"ם בפנ"י ובשער המלך (תרומות פ"ה) ובחמדת שלמה (יו"ד סי' כ) ובביאורים והערות לש"ש (שם).

11. תוספות הרא"ש מסכת קידושין דף עט עמוד ב
הוא מוציא מידם בלא ראי'. ואפי' תפסו דהעמד ממון על חזקתו.

12. בית הבחירה למאירי מסכת קידושין דף עט עמוד ב

מי שנתן כל נכסיו בלא שיור בסתם ר"ל שלא הזכיר בה שתהא מתנת בריא וכן לא הזכיר בה שהוא מצוה מחמת מיתה הוא אומר שכיב מרע היה ובטלה מתנתו אחר שעמד והם אומרים שמתנת בריא היה ואינו יכול לחזור אע"פ שעכשו מיהא בריא הוא עליהם להביא ראיה שבריא היה שהמוציא מחבירו עליו הראיה. **ואפילו החזיקו בנכסיו מכל מקום ארעא בחזקת מרה קיימא עד שיתברר שנשתנה ויצא מרשות לרשות ומכל מקום במטלטלין אם באו לידי המקבלים נשבעין היסת שבריא היה הואיל ויכולים לטעון שלקוחים הם בידם**

13. דף על הדף קידושין דף עט עמוד ב

בגמ': מי איכא למימר העמד גוף על חזקתו. וכתבו התוס' (ד"ה מי) ור"י פירש דרגילות הן לבא בבוקר, ואין שייך חזקה דנערות. וקיימא לן כרבי יעקב כמבואר בחו"מ (סי' ת"א סעיף ב') בהגהה. ועל פי זה כתב בשו"ת הר"ן (סי' ס"ו) שמקוה שדרכה שלפעמים היא מתחסרת פחות ממה' סאה, אם טבלה שם אשה ולא בדקה אם יש מ' סאה, אף שיודעים שאתמול הי' שם מ' סאה, כיון שדרך מקוה זו להתחסר, ה"נ א"א להעמיד על חזקה ולא עלתה לה טבילה, והובא להלכה ביו"ד ר"א סעיף ס"ה. ועל פי זה כתבו במגן אברהם (סי' ח' ס"ק י"א) ושם בביאור הגר"א (ס"ק י"ז) הטעם שצריך לעיין בחוטי הציצית לבדוק אם הם כשרים, ואמאי לא סמכינן על חזקה, שהיו כשרים מקודם, אלא כיון שמצוי היא שיפסקו, א"א לסמוך בכה"ג אחזקה דמעקרא.

14. תוספות מסכת קידושין דף עט עמוד ב

והילכתא כוותיה דרב - ואף על גב דבכולי גמרא קי"ל (בכורות דף מט:): דהילכתא כוותיה דרב באיסורי הוצרך לפסוק כאן הלכה כמותו משום דאיכא אמוראי דפסקי כשמואל.

15. ספר שערים מצויינים בהלכה

הטעם כיון דלענין ממון הוא ספיקא דממונא, ולענין איסורא הוא ספיקא דאיסורי, ולענין איסורא יש לנו לילך בתר רוב נערות שמביאין שערות באותו יום בבוקר [וכנ"ל ד"ה מדהשתאן, וכיון דהחזקנו אותו רוב, שוב הולכין אחריו גם לענין ממון, ועפמיש"כ בהפלאה (כתובות טו:): דאם הוחזק הרוב לענין איסור שוב הולכין אחריו גם לענין ממון, אע"פ דבשאר מקומות אין הולכין בממון אחר הרוב. ועי' בישועות יעקב (אהע"ז ריש סי' ז) שכתב ליישב הא דפסק המרדכי (סי' תקלה) בספק קידושין דמחזירין כסף הקידושין, והביא דברי הריטב"א הנ"ל, וכתב דא"כ מבואר דלשמואל דהוה ספק קידושין, אין מחזירין הקידושין, וזה דלא כהמרדכי. ובתשו' חתם סופר (אהע"ז ח"א סי' קה) מפרש דבריו, דאי הוה ס"ל להריטב"א אליבא דהלכתא כהמרדכי, הו"ל למימר דיש נפ"מ לדינא להיפך, דלשמואל שניהם צריכים להחזיר, האב והבוגרת, ולרב הבוגרת מקודשת, ופשיטא שאינה מחזרת אפי' מרדה ומגרשה, ומדלא כתב כן הריטב"א, ש"מ דלית הלכתא כהמרדכי, ועי"ש שהאריך לדחות דברי הישועות יעקב.

והילכתא כוותיה דרב. כתבו התוס' (ד"ה והילכתא) דאע"ג דבכולא גמרא קי"ל דהלכתא כוותיה דרב באיסורי, הוצרך לפסוק כאן הלכה כמותו, משום דאיכא אמוראי דפסקי כשמואל. פירוש דאמימר פסק כשמואל. ועי' מש"כ במהרש"א. [ובחי' הריטב"א ובמהר"י כירב כתבו, דה"נ איכא ממונא, דלשמואל כסף הקידושין לאביה, ולרב כסף הקידושין לעצמה, וא"כ נוגע לדינא, ולכן פסקו הם כשמואל, והגמרא פסק כרב. ובתשו' מהריב"ל (ח"ג סי' צט) כתב, דכל היכא דאיכא בפלוגתא נפ"מ בין לאיסור בין לממון, דלא אזלינן בתר הכלל דהלכתא כרב באיסורי וכשמואל בדיני, ובוה מפרש דברי הריטב"א, דכיון שיש כאן נפ"מ גם לממון, ליתא לכללא דהלכה כרב באיסורי, ולכן הוצרכו לפסוק כרב, וא"כ הלכתא כוותיה אף לגבי ממון. ועי' מש"כ בעצמות יוסף. ועי' מה שכתבנו לעיל (כג: ד"ה אין קנין) בשם תשו' חות יאיר. ומבואר מכאן דכל שיש צד לנטות לדינא, ויש צד לנטות לאיסורא, נוטין לאיסורא, ונראה

16. תוספות מסכת קידושין דף עט עמוד ב

מביא ראיה על הבנים ואינו מביא ראיה על האשה - פי' בקונטרס שהאשה היתה נבדקת כבר בד' אמהות קודם שהולכה למדינת הים ובגמ' מוקי בכרוכין אחריה וא"ת מאי קמ"ל מתני' דאין צריך להביא ראיה על האשה פשיטא דכיון דנבדקת כבר דשוב אין צריך להביא ראיה ועוד קשה אמאי איצטריך לחזור ולמיתני הא תני ליה ברישא לכן פר"י אין צריך להביא ראיה על הבנים שהן שלו דלא אמרינן שלקחה האשה איש אחר במדינת הים ולא על האשה שיהיו בניה דכיון דכרוכין אחריה מתה מביא ראיה על הבנים פי' שהבנים שלו מן האשה שמתה אבל אינו מביא ראיה שהם מן האשה שהלכה עמו למדינת הים דידעינן בה שהיא מיוחסת שהרי כבר בדקנוה אלא מאחר שהביא ראיה שהבנים הם מאשתו שמתה במדינת הים אין צריך תו להביא ראיה שאותה אשה היתה מיוחסת דאין לחוש שלקחה אשה אחרת שם והוליד ממנה אלו בנים דמסתמא מאשתו שהוציא מכאן הם מאחר שלא שמענו שנשא שם אשה אחרת והאשה שהוציא מכאן כבר בדקנוה קודם שהלכה למדינת הים.

17. תוספות הרא"ש מסכת קידושין דף עט עמוד ב

מתה ואלו בניה מביא ראיה על הבנים ואין צריך להביא ראיה על האשה. פרש"י שכבר בדקוה כשנשאה, מתוך פירושו משמע שצריך להביא ראיה על הבנים שהם בני אותה אשה שיצתה עמו, וקשה לפירושו מאי האי דקאמר אינו מביא ראיה על האשה כיון שצריך להביא ראיה שהם בני אותה אשה פשיטא שאין צריך להביא ראיה על האשה שהרי היתה בדוקה קודם יציאתה, ונראה לר"ת לפרש מביא ראיה על הבנים שהם בניו ואין צריך להביא ראיה על האשה כלומר אינו צריך להביא ראיה שהם מאשתו שהלכה עמו למדינת הים ולא חיישינן שמא מתה או גירשה ונשא שם אחרת.

18. תוספות יום טוב מסכת קידושין פרק ד

מביא ראיה על הבנים - נ"ל דמתני' אפילו לרבי יהודה דמ"ח שסובר דדין תורה האב נאמן לפוסלו. ואם האמינתו התורה לפוסלו כ"ש להכשירו. וכמ"ש שם בשם המגיד דלהכשיר אין כאן אלא להוציאו מספק ממזר. וספק ממזר מותר מן התורה. אבל לפסול ולעשותו ממזר שנמצאת אתה מתירו בממזרת ודאית. נמצא שחומר קולו. אפ"ה משום מעלה דיוחסין אמרו חכמים שלא להאמינו. וא"ת ולמה לא נאמינהו. ולא עוד אלא שאף בלא דבריו מהיכא תיתי שלא יהא כשר. והא לא אמרו לבדוק אלא בשקרא ערער כמ"ש הר"ב לעיל משנה ד'. אבל בלא ערעור כל המשפחות בחזקת כשרות הן עומדות. כבר כתב המגיד בזה בשם יש מן המפרשים אהא דכתב הרמב"ם בפ"ד מהא"ב כהן מיוחס שאמר בני זה כהן. אין מעלין אותו ליוחסין. דה"פ שכל כהן שהוא בודק אינו נושא את בתו. וכן המשפחות הבדוקות כגון של דוכן. ושל מזבח ושל סנהדרין. אינן נבדקות בו כדי שתהא משפחתן בדוקה. אבל אם לא רצו לבדוק ולהחזיק משפחתן לאחד מדברים אלו. הרי הוא נושא שכל אדם בחזקת כשרות עד שיפסל. ע"כ: